

SJL - úlohy na prijímacie skúšky 2018

Ukážka č. 1

Keď v Španielsku vyhorí les, ľudia sa tešia. Vedia, že budú rásť smrčky. Smrčok jedlý (*Morchella esculenta*) patrí medzi tie typy húb, ktoré by ste v lese zašliapli. Sú škaredé, nevýrazné, na prvý pohľad bez vône. Zbierajú ich v podstate len dobre informovaní hubári a mykológovia. Ostatní prichádzajú o veľa. Smrčky patria medzi najlahodnejšie a najdrahšie huby na svete. Niektorí ich radia na druhé miesto hneď po hlúzvokách. Nasvedčuje tomu aj ich cena. Kilogram sušených smrčkov môže stáť tri až päťtisíc eur. Kilo mrazených kúpate na Slovensku za päťdesiat eur. V gastronómii sa smrčok veľmi cení, a to nie preto, že je drahý alebo moderný, ale pre svoju nezameniteľnú vôňu a výraznú chuť. Stačí malý kúsok a jedlo dostane úplne iný rozmer. Vzácnu hubu nie je ľahké nájsť a jej problémom je, že rastie len dva týždne, maximálne mesiac od apríla do mája. U nás sa vyskytuje v lužných lesoch na miestach, ktoré nenapovedajú, že ukrývajú vzácne huby. Ak je aspoň priemerná sezóna, dá sa nájsť približne desať kíl smrčkov, najmä jedlých a obyčajných. V ostatných častiach Slovenska ich môžu byť ďalšie desiatky až stovky. Tento typ húb údajne rastie aj v horách pod smrekmi alebo v mestách na mulčovacej kôre. Smrčky majú svoju úroveň. Nedajú sa vypestovať, ako napríklad šampiňóny alebo hliva. Pri ich zbieraní si treba dať pozor na zámenu s ušiakom obyčajným (*Gyromitra esculenta*), ktorý je jedovatý. Rozdiel si zapamätáte ľahko. Ušiak vyzerá ako mozog, zatiaľ čo smrčok pripomína skôr medový plást. Odlišné sú aj miesta nálezu. Ušiaky rastú v horách a kopcoch, smrčky skôr na rovine pri riekach a v lužných lesoch. Ľudia v zahraničí, kde sú tieto huby v gastronómii tradíciou, sú zvyknutí počas sezóny prísť do reštaurácie a vyžadovať si jedlo so smrčkami. Táto huba u nás vôbec nie je docenená, ten, kto ju dokáže zbierať, ju väčšinou predáva do zahraničia. Smrčky sú najpopulárnejšie vo Francúzsku alebo v Škandinávii. Môžu sa používať ako dominanta jedla alebo jeho doplnok. Vraj neexistuje jedlo, ktoré by sa dalo smrčkami pokaziť, naopak, ich chuť môže zabiť priveľa cesnaku, ktorý je pre ne aromatickým súperom. Špičkoví kuchári oceňujú najmä prášok zo smrčkov. Väčšinou sa vyrába z hlúbika, ktorý je tvrdší ako klobúčik, preto sa na konzumáciu veľmi nepoužíva. Hubári ho vysušia a pomelú. Rozomeliete ho podobne ako muškátový oriešok a bude mať neuveriteľnú arómu. (K ukážke sa vzťahujú úlohy 1.-8.)

1. **Z ukážky vyplýva, že:**

- A) smrčok rastie v lužných lesoch od jari do jesene
- B) za pol kilogramu sušených smrčkov zaplatíte päťsto eur
- C) smrčok sa najčastejšie pripravuje s cesnakom
- D) smrčok obľubujú najmä Francúzi

2. **Urč, z koľkých jednoduchých viet je tvorené zvýraznené súvetie v texte !**

3. **Ktorá možnosť správne určuje prvú vetu ukážky?**

- prirad'ovacie súvetie odporovacie A)
- jednočlenná rozvitá veta B)
- podrad'ovacie súvetie s vedľajšou vetou príslovkovou C)
- jednoduchá veta s nevyjadreným podmetom D)

4. **Napíš, ktorý slohový postup nie je použitý v ukážke!**
5. **Urč jazykový štýl ukážky!**
6. **Vypíš z predposlednej vety ukážky predmet!**
7. **Slovesá z poslednej vety ukážky daj do základného tvaru!**
8. **Vypíš z ukážky všetky všeobecné podstatné mená stredného rodu!**
9. **Akým slovotvorným postupom vzniklo slovo hubár:** A)
skladaním B) príponou C) odvodzovaním D) skracovaním
10. **Vyber správnu možnosť vetných členov vo vete:** *Plavba lode*
sa vtedy veľmi spomaľovala. A) predmet,
podmet, príslovka času, príslovkové určenie spôsobu, prísudok B) podmet, zhodný
prívlastok, príslovka miesta, príslovkové určenie spôsobu, prísudok
C) podmet, nezhodný prívlastok, príslovka času, príslovkové určenie spôsobu, predmet
D) podmet, nezhodný prívlastok, príslovkové určenie času, príslovkové určenie spôsobu,
prísudok
11. **Vypíš, ktorý vzor podstatných mien sa nevyskytuje v nasledujúcej vete!** *Filipove*
okuliare boli odložené v puzdre na drevenej polici v kúpeľni. (ulica, dlaň, mesto, žena)
12. **Z koľkých slabík sa skladá slovo gymnázium (napíš číslom)?**
13. **Ktorý z uvedených autorov patrí medzi kodifikátorov spisovnej slovenčiny?** Ján
Botto, Michal Miloslav Hodža, Jozef Gregor Tajovský, Janko Matúška

Ukážka č. 2

Ikaros s rozkošou mával ľahkými krídlami v teplom vzduchu. Rád by sa bol vzniesol trochu vyššie, ale kým sa otec obzeral, neopovažoval sa nepočúvať. Tentoraz zabudol zamyslený otec na Ikaru dozeráť a Ikaros to využil.

Vznášal sa vyššie a vyššie a bol by sa od radosti nad tou výškou dal do spevu. Priblížil sa k žiariacemu záprahu slnečného boha tak blízko, že mohol obdivovať jeho zlatý voz. A slnko sálalo a rozohrievalo na krídlach vosk. Veľké žlté kvapky rozpusteného vosku kanuli do hĺbky, do mora. Voľné nite a perie, ktoré už nič nedržalo pospolu, prepustili vzduch. Ikaros mávol ešte raz holými rukami a zrútil sa s výkrikom do morských hĺbín. Voda mu umlčala ústa a iskriace hrebene vln si podávali hrst' bieleho peria.

Daidalos začul výkrik, ihneď sa obrátil a volal na syna. Nik mu neodpovedal. Obrovské vzdušné priestory okolo neho boli prázdne a more pod ním pusté. Daidalos sa zniesol až nad vlny, volal a hľadal. Našiel iba roztrúsené vlhké perie.

Zdrvený otec sa pustil k blízkeму ostrovčeku, sňal si krídla a sadol na pobrežie. Presedel v zármutku celý deň a večer, keď slnko končilo dennú púť, vynieslo more na breh mŕtveho syna. Pod hviezdnu oblohu vyhlíbil Daidalos Ikarovi hrob. Na čerstvo navŕšený rov zlietol osamelý vták. To čajka prestala byť na chvíľu plachá a krikom pripomínala Daidalovi jeho dávny čin.

(K ukážke sa vzťahujú úlohy 14.-19.)

14. Urč literárny žáner ukážky: A) román B) báj C) epigram D) bájka

15. Prečo Ikaros spadol a utopil sa?

A) Bol veľmi ťažký.

B) Využil, že Daidalos nedával pozor a vyletel príliš vysoko.

C) Jeho krídla boli nesprávne vyrobené.

D) Nevedel dobre lietať.

16. Rozhodni, či text ukážky obsahuje jednočlennú vetu! áno – nie

17. Urč vid slovesa v prvej vete ukážky!

18. V akom príbuzenskom vzťahu boli Daidalos a Ikaros?

19. Napíš druh zvýrazneného súvetia!

20. Ktorý slovný druh vyjadruje okolnosti deja?

21. V ktorej z možností je napísané y/ý po obojakej spoluhláske? A)

lyžica, kývala, ktorýsi

B) výpoveď, prezývka, bývanie

C) pekných, hýbať, lyžovanie

D) jazýček, dýchať, ryžový

22. Aký vetný sklad je v slovnom spojení vysoko letí?

23. **Doplň chýbajúce slovo!** je lyrický žáner, vznikol z epigramu. Informuje o zosnulej osobe, zhŕňa jej život a tematicky sa vzťahuje k mŕtvemu. Často býva umiestnený na náhrobnom kameni.

24. Podľa akého vzoru skloňujeme prídavné meno vtáčíemu ?

25. Ktorý zo spisovateľov pochádza z Oravy? Ľudo Ondrejov , J. Gregor Tajovský, Martin Kukučín, Božena Slančíková - Timrava, Ľudovít Štúr

Kľúč správnych odpovedí:

1. D
2. 4 (zo štyroch)
3. C
4. rozprávací
5. náučný (odborný)
6. ho
7. rozomlieť, byť
8. miesto, euro, kilo, jedlo, mesto
9. C
10. D
11. žena
12. zo štyroch (4)
13. Michal Miloslav Hodža
14. B
15. B
16. nie
17. nedokonavý
18. otec (Daidalos) a syn (Ikaros)
19. zložené (alebo priraďovacie zlučovacie)
20. príslovka
21. B
22. určovací
23. epitaf
24. páví
25. Martin Kukučín